

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการสืบค้นฐานข้อมูลด้วยตนเองในห้องสมุดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในด้านวัตถุประสงค์ ความถี่ในการสืบค้น สาเหตุ กวดวิช้ในการสืบค้น ประโยชน์ที่ได้รับ และปัญหาในการสืบค้น รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สาขาวิชาที่เรียน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยต่อการสืบค้นฐานข้อมูลด้วยตนเองในห้องสมุด ซึ่งมีขั้นตอนของการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. เก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสืบค้นฐานข้อมูลในห้องสมุดในด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ ปัญหาในการสืบค้นฐานข้อมูลของผู้ใช้บริการ และปัจจัยที่มีผลต่อการสืบค้นฐานข้อมูลในห้องสมุด จากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อนำมาประมวลเป็นแนวคิดและเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การกำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ นักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่ห้องสมุดกลาง ห้องสมุดวิทยาเขต หรือห้องสมุดคณะมีบริการสืบค้นฐานข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 8 แห่ง จำแนกเป็นนักศึกษาทั้งสถาบัน 5 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนเรศวร และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ นักศึกษาในวิทยาเขต 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา นักศึกษาในคณะ 2 แห่ง ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล รวมนักศึกษาทั้งสิ้น 68,180 คน ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) รัยละ 0.5 ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถาบันดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถาบัน

สถาบัน	จำนวนนักศึกษา (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	20,801 ¹	104
2. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	9,855 ²	49
3. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	15,211 ³	76
4. มหาวิทยาลัยมหิดล		
4.1 มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา	3,088 ⁴	(15) 20
4.2 คณะวิทยาศาสตร์	849 ⁴	(4) 20
5. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์		
5.1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่	6,396 ⁵	31

สถาบัน	จำนวนนักศึกษา (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
6. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1,967 ^๑	(10) 20
7. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	6,584 ^๗	33
8. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง		
8.1 คณะวิศวกรรมศาสตร์	3,429 ^๘	(17) 20
รวม	68,180	373

ที่มา : ¹ สำนักทะเบียนและประมวลผล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ งานวิจัยสถาบันและสารสนเทศ กองแผนงาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

⁴ งานทะเบียนสัณฐิกศึกษา กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

⁵ กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

^๖ กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^๗ กองบริการการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

^๘ งานทะเบียน คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง

หมายเหตุ - สถิติจำนวนนักศึกษาในปีการศึกษา 2536

- สถาบันที่ห้องสมุดกลางไม่มีบริการสืบค้นฐานข้อมูลด้วยตนเองจะใช้จำนวนนักศึกษาตามคณะและวิทยาเขตที่ห้องสมุดคณะและห้องสมุดวิทยาเขตนั้นมีบริการสืบค้นฐานข้อมูลด้วยตนเองเป็นประชากรในการวิจัย

- จำนวนประชากรของมหาวิทยาลัยใดสุ่มตัวอย่างแล้วได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างต่ำกว่า 20 คน (ตัวเลขแสดงในวงเล็บ) จะกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของมหาวิทยาลัยนั้นเป็นจำนวน 20 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่สร้างโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าหนังสือ วารสาร งานวิจัย และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามที่สร้างขึ้นประกอบด้วยคำถามแบบให้เลือกตอบเพียง 1 คำตอบและเลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ รวม 14 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับระดับการศึกษา สาขาวิชาที่กำลังศึกษา และประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์

ตอนที่ 2 การสืบค้นฐานข้อมูลด้วยตนเองในห้องสมุด ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการสืบค้น ความถี่ในการสืบค้น สาเหตุในการสืบค้น ค่าดัชนีที่ใช้ในการสืบค้น ประโยชน์ที่ได้รับจากการสืบค้น และปัญหาในการสืบค้น

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบเพื่อความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามไปทดสอบกับนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 60 คน ประกอบด้วย นักศึกษาที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ จำนวน 30 คน และนักศึกษาที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ จำนวน 30 คน โดยแจกแบบสอบถาม เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2537 และขอความร่วมมือผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนผู้วิจัย ภายในวันที่ 31 กรกฎาคม 2537

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ SPSS/PC⁺ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์เพื่อหาความเที่ยงของแบบสอบถามนั้น ดัชนีความเที่ยงที่ได้ คือ .8120 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนั้นมีความเที่ยงในการวัดผลค่อนข้างสูง

3. ปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถาม ตามข้อบกพร่องที่พบจากการทดสอบก่อนที่จะนำไปใช้จริง (ดูภาคผนวก ค)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วแจกแก่นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยแจกให้กับนักศึกษาที่เข้ามาใช้บริการสืบค้นฐานข้อมูลด้วยตนเองในห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 8 แห่ง ได้แก่ หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ฝ่ายหอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง รวมทั้งสิ้น 373 ชุด ใ้ระยะเวลาในการแจกระหว่างเดือน มกราคม - มีนาคม 2538

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและรอรับคืนด้วยตนเองจากนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่อยู่ในกรุงเทพฯ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยขอนแก่น และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยนเรศวร สำหรับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลบริการสืบค้นฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ในห้องสมุดเป็นผู้แจกและรับแบบสอบถามคืน และในการแจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาในสถาบันที่มีการเรียนการสอนในหลายด้านนั้น ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาที่กำลังศึกษาในสถาบันดังกล่าว โดยแบ่งออกเป็น 2 สาขาวิชาใหญ่ ๆ คือ สาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ โดยแจกแบบสอบถามให้ได้รับกลับคืนในจำนวนที่เท่ากัน ดังต่อไปนี้

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวนแบบสอบถาม	104 ชุด
นักศึกษาสภาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์ฯ	52 ชุด
นักศึกษาสภาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ฯ	52 ชุด
2. มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวนแบบสอบถาม	49 ชุด
นักศึกษาสภาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์ฯ	24 ชุด
นักศึกษาสภาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ฯ	25 ชุด

3. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวนแบบสอบถาม	76 ชุด
นักศึกษาสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์ฯ	38 ชุด
นักศึกษาสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ฯ	38 ชุด
4. มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา จำนวนแบบสอบถาม	20 ชุด
นักศึกษาสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์ฯ	10 ชุด
นักศึกษาสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ฯ	10 ชุด
5. มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวนแบบสอบถาม	20 ชุด
นักศึกษาสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์ฯ	10 ชุด
นักศึกษาสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ฯ	10 ชุด
6. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จำนวนแบบสอบถาม	31 ชุด
นักศึกษาสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์ฯ	15 ชุด
นักศึกษาสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ฯ	16 ชุด

สำหรับนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และ นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง นั้น ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันดังกล่าวที่มีการเรียนการสอนในสาขาวิชาทางด้านเดียวกัน แบบสอบถามที่ผู้วิจัยแจกทั้งหมดนั้นได้รับกลับคืนทั้งสิ้น 354 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95 ของแบบสอบถามที่แจกไป (ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนตามมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย	จำนวนแบบสอบถาม ที่แจก	จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน					
		สาขาวิชามนุษยศาสตร์ฯ		สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ฯ		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	104	50	52.6	45	47.4	95	91.3
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	49	24	49.0	25	51.0	49	100.0
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	76	35	49.3	36	50.7	71	93.4
มหาวิทยาลัยนเรศวร	20	10	50.0	10	50.0	20	100.0
มหาวิทยาลัยมหิดล.							
คณะวิทยาศาสตร์	20	-	-	20	100.0	20	100.0
มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา	20	10	50.0	10	50.0	20	100.0
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์							
วิทยาเขตหาดใหญ่	31	11	42.3	15	57.7	26	83.8
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า							
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง.							
คณะวิศวกรรมศาสตร์	20	-	-	20	100.0	20	100.0
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	33	30	90.9	3	9.1	33	100.0

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ (Statistical Packages for the Social Sciences for Personal Computer - SPSS/PC⁺) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วนมีดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลเกี่ยวกับการสืบค้นฐานข้อมูลด้วยตนเองในห้องสมุด วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของการสืบค้นฐานข้อมูลด้วยตนเองในห้องสมุดนั้น ได้คำนวณค่าสถิติโดยคิดจากจำนวนรวมของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งหมด จำนวน 354 ชุด

2. การทดสอบสมมุติฐานการวิจัย ที่ว่าการสืบค้นฐานข้อมูลด้วยตนเองในห้องสมุดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่เรียนระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์ อย่างมีนัยสำคัญ จะใช้แบบสอบถามในตอนที่ 1 สัมพันธ์กับแบบสอบถามในตอนที่ 2 โดยทดสอบค่าไค-สแควร์ ทั้งนี้ในการหาค่าความสัมพันธ์ได้กำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย